

Stroški za pozabljene delnice

Zaradi spremembe zakona v Centralni KDD ne bo več mogoče imeti delnic na brezplačnih računih

IRENA FERLUGA

Ne gre sicer verjeti, da bi kdo na registrskem računu, nekakšnem prehodnem računu, pri Centralni Klirinško depotni družbi (KDD) pozabil na svoje delnice, se pa verjetno tudi to dogaja, še posebej, ker lahko tam "ležijo" brezplačno. Ko so pred leti začele borzno-posredniške hiše zaračunavati stroške za vodenje računa in ležarino delnic, ki so sicer v nematerializirani obliki in torej gre zgolj za elektronsko evidenco, so se mnogi odločili delnice preprosto prodati. Zdaj se spreminja še zakon o nematerializiranih vrednostnih papirjih, ki bo registrske račune ukinitil.

Delnice kot dolgoročna naložba

Mnogim je z leti od prvotnega delniškega navdušenja nad lastninskimi certifikati in tako pridobljenimi delnicami na teh računih ostalo kaj malo premoženja. Število državljanov, ki so "vrteli" delnice, je bilo iz leta v leto manj, saj smo vsi skupaj spoznavali, da ta večšina ni za vsakogar. Ko pa je pokojni minister za finance **Andrej Bajuk** ob javni ponudbi delnic NKBM vsem, ki bodo te delnice držali najmanj eno leto, obljubil dodatni brezplačni delnici, je to darilo pristalo na registrskem računu pri KDD. Od tam ju je bilo treba prenesti na trgovni račun, odprt pri eni od borznih hiš, kdor je želel z njimi trgovati. Več kot 90.000 ljudi je delnice NKBM držalo do bridkega konca razlastitve ob polnjenju bančne luknje, natančno pred enim letom. Nekaj je tudi takšnih, ki so za certifikate dobljene delnice pustili kar na registrskih računih pri KDD, ker z njimi niso trgovali. Morda so računali na dolgoročno naložbo za svoje naslednike.

Konec množičnega delničarstva

Mag. **Kristjan Verbič**, predsednik Vseslovenskega združenja **malih delničarjev (VZMD)**, opozarja na katastrofalne posledice, ki jih prinaša predlog novele zakona o nematerializiranih vrednostnih papirjih (ZNPV): "Vrednostni pa-

pirji se bodo selili na skrbniške račune borznih hiš in bank, kar bo prineslo zamegljevanje lastniških struktur, znižala se bo tudi pravna varnost - na primer ob stečaju utegnejo vrednostni papirji pristati v stečajni masi, kar je bilo že videno -, otežila in podražila se bo udeležba na skupščinah družb, saj bo potrebno individualno potrdilo in dodaten strošek, pojaviti se utegnejo provizije pri (pre)nakazovanju dividend. Vsakoletni strošek vodenja in ležarin bo mnoge delničarje primoral, da se znebijo vrednostnih papirjev ter se za vselej umaknejo iz kapitalskega trga. To je popolnoma neracionalna ali celo samomorilska poteza za delovanje kapitalskega trga, pa tudi za varčevanje."

Rajko Stankovič, predsednik društva **Mali delničarji Slovenije (MDS)**: "Spremembe zakona pozabljajo na tiste, ki imajo delnice iz lastninskih certifikatov in s katerimi niso trgovali, ali so v vseh teh letih postali netržni, ali pa imajo skoraj ničelno vrednost. Nesprejemljivo je, da bi te ljudi obremenili še s stroškom vodenja trgovnega računa pri borznih hišah. Predlagamo, da bi tistim imetnikom certifikatskih delnic z bagatelno vrednostjo omogočili brezplačen prenos na smetarske račune in dve- do triletno prehodno obdobje. Smo pa prepričani, da sprememba zakona ne prinaša zapiranja javnih delniških knjig."

Usklajevanje z Evrosistemom

"Pri noveli zakona gre za usklajevanje pravil vodenja centralnega registra zaradi procesa evropske harmonizacije poravnave vrednostnih papirjev. Ta proces je dobil močan pospešek z odločitvijo Evrosistema za vzpostavitev enotne poravnalne platforme za vrednostne papirje, imenovane T2S (Target2-Securities). Jasno je namreč, da lahko enotna poravnalna platforma deluje le po enotnih pravilih," je povedal **Matjaž Titan**, svetovalec uprave KDD. Registrski račun pri KDD, o katerem ni pogodbenega razmerja med

Centralno Klirinško depotno družbo in imetnikom vrednostnih papirjev, zdaj štrli iz pravne ureditve Evrosistema, ki predpisuje, da morata informacijski in denarni tok od izdajatelja vrednostnega papirja do končnega imetnika teči preko centralnega depozitarja in njegovih članov, borzno-posredniških hiš, z ustreznimi pogodbami. "Ukinitve registrskih računov je posledica dejstva, da opisanih pogodbenih vezi, potrebnih za izvajanje korporacijskih dejanj po predpisanih standardih, v primeru registrskih računov ni. Imetništvo nematerializiranih vrednostnih papirjev ter na to imetništvo vezane storitve v evropskem okolju spadajo v civilnopravno sfero, zaradi česar se ustrezne pogodbene vezi morajo vzpostaviti," trdi Titan. Pri tem Slovenija spet prehiteva, je prepričan Verbič in pravi: "Evropske smernice so v fazi predloga in v obravnavi, mi pa že spreminjamo zakon, ki prinaša radikalne reze."

Skoraj 400.000 računov

Po podatkih KDD je bilo v začetku septembra 2014 v centralnem registru 376.452 registrskih računov z aktivnimi vrednostnimi papirji.

"Prenosi z registrskih računov na račune strank so v centralnem registru nekaj običajnega. Takšni prenosi nimajo nobenega vpliva na preglednost lastniške strukture za izdajatelja; če bi prenos vrednostnih papirjev z registrskega računa na račun pri borzni hiši zmanjševal preglednost lastniške strukture, potem bi bila problematična že sama možnost takšnega prenosa," pojasni Titan. Po veljavni tarifi bi KDD za prenos posamezne vrste vrednostnih papirjev z registrskega računa na račun pri borzni hiši zaračunala 0,47 evra in 1,07 evra za odprtje računa. Vendar to plača borzna hiša, ta pa svoje stroške storitev zaračuna imetniku vrednostnega papirja, ki pri njej odpre trgovni račun.

Andrej Bajuk je ob javni ponudbi delnic NKBM vsem, ki bodo te delnice "držali" najmanj eno leto, obljubil brezplačni delnici. Darilo je pristalo na registrskem računu pri KDD. Kdor je želel z njimi trgovati, jih je moral prenesti na trgovalni račun. Več kot 90.000 ljudi je delnice NKBM držalo do razlastitve pred natanko enim letom. (Sašo Bizjak)

Državljanov, ki so "vrteli" delnice, je bilo iz leta v leto manj, saj smo spoznavali, da ta večšina ni za vsakogar

Manj neaktivnih delničarjev

V Alt Invest odprtje računa po aktualnem ceniku stane 13,77 evra, vodenje računa v primeru sklenitve enkratne pogodbe pet evrov letno, minimalno nadomestilo za vzdrževanje stanj (ležarina) je šest evrov, minimalna provizija pri nakupu in prodaji pa dvanajst evrov. Za prenos vrednostnih papirjev z registrskega na trgovalni račun pri Alt Invest zaračunajo 2,20 evra. "Za delničarje, katerih vrednost delnic predstavlja relativno nizek znesek, bi lahko letni stroški vodenja trgovalnega računa in ležarine predstavljali izdatek, ki ga ne bi bili pripravljene kriti. V takih primerih imetnikom svetujemo, da če iščejo stroškovno ugodnejše načine naložb, delnice prodajo, kupnino pa investirajo v vzajemne sklade. Na ta način znižajo svoje stroške, dosežejo večjo razpršitev in zmanjšajo tveganje svojega premoženja. Predvidena ukinitvev registrskih računov bo zagotovo vplivala na manjše število predvsem neaktivnih delničarjev," je povedala Urška Jenčič, vodja klasičnega trgovanja pri Alt Invest.